

6.1 สรุปผลการศึกษา

เนื่องด้วยพื้นที่ศึกษาเป็นศูนย์กลางการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ ศาสนา การศึกษา ประเพณีและวัฒนธรรมในอดีตมาร่วมกว่า 700 ปี ตลอดจนมีการสั่งสมมรดกทางศิลปสถาปัตยกรรม เป็นจำนวนมากและยังปรากฏมาจนถึงทุกวันนี้ สิ่งต่างๆ แสดงให้เห็นความสำคัญอันทรงคุณค่าทาง ประวัติศาสตร์ ศิลปกรรมและวัฒนธรรมของล้านนาได้เป็นอย่างดี พื้นที่ดังกล่าวจึงได้ถูกกำหนดให้ เป็นพื้นที่อนุรักษ์ทางประวัติศาสตร์และเท่าที่ผ่านมาเห็นได้ว่าการดำเนินงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์และ พัฒนาหลายรูปแบบจากหลายหน่วยงานทั้งส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นโดยมีเจตนารมย์ในการคงรักษา และส่งเสริมเอกลักษณ์ของพื้นที่เกี่ยวกับสภาพด้านกายภาพของอาคาร สิ่งก่อสร้าง และโบราณสถาน ต่างๆ การดำเนินการซึ่งยังไม่สามารถบรรลุตามเจตนารมย์ที่ได้ตั้งเอาไว้เพราะไม่ได้รับความเอาใจใส่ อย่างจริงจังจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน นอกจากนี้ข้อกำหนดควบคุมสภาพด้าน กายภาพในกฎหมายที่มีการใช้บังคับอยู่ก็ยังไม่สามารถก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติได้มากนัก เพราะขาดรายละเอียดของข้อกำหนดต่างๆ หรือมีข้อความที่ก่อให้เกิดการตีความ จึงมักจะปฏิบัติให้ เป็นไปตามเงื่อนไขโดยประสงค์เพียงผ่านการขออนุญาตก่อสร้างหรือดัดแปลงเท่านั้น ดังนั้นสภาพ ด้านกายภาพภายในเขตพื้นที่เมืองเก่าเชียงใหม่ปัจจุบันนี้จึงเต็มไปด้วยรูปแบบต่างๆ มีความเป็นสมัย ใหม่มากกว่าจะสะท้อนให้เห็นความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ไม่เกิดความสอดคล้องใดๆที่จะเป็น การส่งเสริมความเป็นเมืองเก่าอันแสดงให้เห็นภาพของวัฒนธรรมล้านนา จึงเป็นที่มาของสาระสำคัญ ในการศึกษารั้วนี้เพื่อหาแนวทางการควบคุมสภาพด้านกายภาพภายในเขตพื้นที่อนุรักษ์เมืองเก่า เชียงใหม่ ตลอดจนปรับปรุงมาตรการควบคุมที่มีอยู่ภายในพื้นที่ให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น มีความ สอดคล้องและเหมาะสมกับการเป็นพื้นที่อนุรักษ์เมืองเก่า ตลอดจนสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือใน การวางแผนอนุรักษ์และพัฒนาเมืองประวัติศาสตร์เชียงใหม่ จากการศึกษารูปผลการศึกษา ออกได้เป็น 4 ส่วน คือ

ส่วนแรกเป็นการศึกษาถึงสภาพการพัฒนาและปัญหาด้านกายภาพภายในเขตพื้นที่อนุรักษ์ เมืองเก่าเชียงใหม่ โดยสภาพการพัฒนานั้นอาคารใหม่เกิดขึ้นด้วยรูปแบบทางสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ และนำเอาส่วนประดับทางสถาปัตยกรรมล้านนามาใช้ตกแต่งในส่วนของหลังคา สามารถพบเห็นได้ใน อาคารทุกประเภท พื้นที่ส่วนใหญ่ของเมืองพบว่าจะถูกใช้ไปกับการก่อสร้างอาคารประเภทที่พักอาศัย ซึ่งอยู่รวมกันกับอาคารประเภทอื่นๆ โดยอาคารหลายประเภทมีความไม่เหมาะสมที่จะให้เกิดขึ้นในพื้นที่

ที่ อาทิ อาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ โรงแรม อาคารสำนักงาน เป็นต้น ประเภทอาคารเหล่านี้เป็นประเภทที่ยากจะสามารถแสดงออกมาซึ่งรูปแบบของสถาปัตยกรรมล้านนาได้ โดยทั่วไปจะมีลักษณะของการประยุกต์รูปแบบที่มีการนำเอาสัญลักษณ์มาใช้โดยเฉพาะ กาล ความสูงโดยทั่วไปของอาคารอยู่ระหว่าง 1-12 ชั้น ซึ่งอาคารส่วนใหญ่มีความสูงอยู่ที่ระดับ 2 ชั้น ความสูงของอาคารมีระดับสูงต่ำสลับกันไปทั้งพื้นที่และมักอยู่ติดกับถนนสายหลักเป็นส่วนใหญ่ หรือเป็นการแทรกขึ้นมาในบริเวณย่านพักอาศัยโดยจะเป็นอาคารที่มีความสูงไม่เกินไปกว่า 4 ชั้น นอกจากนั้นยังเห็นได้ชัดว่าภายหลังมีเทศบัญญัติ ปี พ.ศ. 2531 บังคับใช้ อาคารที่มีความสูงมากกว่า 4 ชั้นขึ้นไปนั้นมีที่ตั้งไปเกิดขึ้นยังตามแนวรอบนอกคูเมือง ในส่วนรูปทรงหลังคาพบว่ามีการออกแบบรูปทรงด้วยการเพิ่มเติมหรือเสริมแต่งเข้าไปตามการสร้างสรรค์ เพราะเป็นส่วนที่ต้องการให้เกิดการแสดงออกซึ่งเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมล้านนามากที่สุด ซึ่งก่อให้เกิดความแตกต่างกันในรายละเอียดปลีกย่อยอย่างเห็นได้ชัด ส่งผลถึงความหลากหลายของรูปแบบสถาปัตยกรรมไปด้วย จากการศึกษาพบว่าประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญร่วมด้วยกับรูปทรงหลังคาซึ่งเป็นสิ่งบังคับที่เกิดขึ้นเฉพาะในพื้นที่เมืองดังกล่าว คือ ส่วนประกอบตกแต่งซึ่งแสดงลักษณะทางสถาปัตยกรรมล้านนา อันได้แก่ การใช้ไม้กาแล จอง ไม้แกะสลักลวดลายประดับตามชายคา และราวระเบียงต่างๆ สำหรับการใช้วัสดุพบว่าส่วนใหญ่มีองค์ประกอบของวัสดุสมัยใหม่เป็นหลัก เป็นไปตามเทคโนโลยีด้านการก่อสร้างสมัยใหม่ที่นิยมกันโดยทั่วไป วัสดุต่างๆเป็นวัสดุที่หาได้ง่ายในท้องตลาดวัสดุก่อสร้าง สามารถสร้างได้รวดเร็ว มีความคงทนต่อสภาพดินฟ้าอากาศ และราคาไม่แพงมากนัก อาคารที่สร้างด้วยไม้ทั้งอาคารดังเช่นในอดีตนั้นไม่เป็นที่นิยมแต่จะมีบ้างในการใช้เป็นส่วนประกอบของอาคารติดโดยสาเหตุเนื่องจากตัววัสดุประเภทไม้นี้มีราคาค่อนข้างแพงในปัจจุบัน และมีความคงทนต่อสภาพดินฟ้าอากาศน้อยกว่าวัสดุสมัยใหม่ และประเด็นการใช้สีภายนอกอาคารพบว่าสีที่ปรากฏออกมานั้นมีอยู่สองลักษณะ คือ การใช้สีทาภายนอก เป็นสีวิทยาศาสตร์ผลิตด้วยกรรมวิธีหรือเทคโนโลยีสมัยใหม่ มีการใช้อย่างหลากสีสันทันทั้งในส่วนของผนังและส่วนหลังคา และสีจากเนื้อวัสดุ และสีธรรมชาติที่เกิดจากกรรมวิธีการผลิตของตัววัสดุ พบทั้งในส่วนผนังอาคารและส่วนหลังคา สำหรับสภาพปัญหาด้านสภาพด้านกายภาพพบว่า มีปัญหาที่เกี่ยวข้องและไปสร้างผลกระทบต่อองค์ประกอบหลักของพื้นที่ อันเป็นคุณลักษณะสำคัญที่กำหนดคุณค่าและความสำคัญของพื้นที่ ได้แก่ ศาสนสถาน โบราณสถาน อาคารเก่า และปัญหาที่เกิดขึ้นจากสภาพการพัฒนาในงานสถาปัตยกรรมโดยมีสาเหตุมาจากการเริ่มมีข้อกำหนดหรือเงื่อนไขคุณลักษณะของสภาพด้านกายภาพภายหลังการประกาศเทศบัญญัติ ในปี พ.ศ. 2531 เป็นต้นมา

ในส่วนที่สองเป็นการศึกษามาตรการและสภาพการพัฒนาด้านกายภาพภายใต้การบังคับมาตรฐานควบคุมด้านกายภาพ โดยการพัฒนาสภาพด้านกายภาพในส่วนในพื้นที่อนุรักษ์เมืองเก่าเชียงใหม่จะอยู่ภายใต้ข้อกำหนดตามเทศบัญญัติเทศบาลนครเชียงใหม่ เรื่อง กำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน เคลื่อนย้าย ใช้หรือเปลี่ยนแปลงการใช้อาคารบางชนิดหรือบางประเภทในท้องที่

ตำบลศรีภูมิ ตำบลช้างม้อย ตำบลพระสิงห์ ตำบลช้างคลาน และตำบลหายยา ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. 2531 และฉบับแก้ไข พ.ศ. 2533 มีประเด็นการควบคุมสภาพด้านกายภาพในเรื่องการควบคุมรูปแบบสถาปัตยกรรมและรูปทรงหลังคา กำหนดให้อาคารที่จะดำเนินการก่อสร้างหรือดัดแปลงใหม่ต้องเป็นอาคารรูปแบบสถาปัตยกรรมล้านนาไทยหรือแบบพื้นเมืองภาคเหนือ และการควบคุมความสูง ซึ่งได้กำหนดให้อาคารประเภทต่างๆสูงไม่เกิน 12 เมตร ซึ่งเทียบเท่ากับอาคาร 3 ชั้น ตามข้อกำหนดของเทศบัญญัติฯพบว่ายังไม่ครอบคลุมในส่วนของการก่อสร้างอาคารส่วนราชการ สถานศึกษา อาคารทางศาสนา ทั้งนี้เพราะอาคารเหล่านี้จะมีข้อกำหนดอื่นๆที่ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขต่างหาก

ในส่วนที่สามเป็นการศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบด้านกายภาพ วิเคราะห์สภาพด้านกายภาพของพื้นที่และเกณฑ์การควบคุมการพัฒนาภายในพื้นที่อนุรักษ์เมืองเก่า โดยองค์ประกอบของอาคารสิ่งก่อสร้างที่เป็นคุณลักษณะเฉพาะภายในพื้นที่อนุรักษ์เมืองเก่า เรียกรวมกันเป็นมรดกทางศิลปสถาปัตยกรรม จำแนกออกเป็น 4 ประเภท คือ สถานที่สำคัญ (Landmark) อาคารสำคัญ (Pivotal) อาคารที่มีส่วนส่งเสริมกัน (Contributing) และอาคารที่ไม่มีส่วนส่งเสริมกัน (Non-contributing) การวิเคราะห์สภาพด้านกายภาพภายในเขตพื้นที่อนุรักษ์เมืองเก่าเชียงใหม่ ได้กำหนดประเด็นวิเคราะห์คุณลักษณะภายนอกของสภาพด้านกายภาพ 5 ประเด็น ได้แก่ รูปแบบ ความสูง รูปทรงหลังคา วัสดุ และสี โดยวิธีการเปรียบเทียบจากเกณฑ์การควบคุมด้านกายภาพ ด้านรูปแบบพบว่าส่วนใหญ่มีความหลากหลายของอาคารที่เป็นสถาปัตยกรรมสมัยใหม่โดยนำส่วนประกอบสัญลักษณ์ของสถาปัตยกรรมท้องถิ่นมาใช้เพื่อให้เป็นไปตามข้อกำหนดที่ใช้บังคับอยู่ และยังมีรูปแบบสถาปัตยกรรมอื่นๆที่สร้างความขัดแย้งให้กับความเป็นพื้นที่อนุรักษ์เมืองเก่าเชียงใหม่ภายใต้ภาพลักษณ์ของวัฒนธรรมล้านนา ความสูงพบว่า โดยทั่วไปมีความสูงอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนดเอาไว้แต่ยังมีความสูงที่มากเกินไปที่ไม่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของเมืองเก่าเชียงใหม่ทั้งนี้อาคารสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ได้มีการก่อสร้างไปยังบริเวณรอบๆคูเมืองแทน รูปทรงหลังคาพบว่า มีความกลมกลืนกันน้อยเพราะมีความหลากหลายจากรูปทรงหลังคาที่แตกต่างกับไปตามอาคารแต่ละหลัง โดยพบความไม่เหมาะสมของรูปทรงหลังคาในหลายลักษณะที่ไม่ส่งเสริมและสร้างคุณลักษณะของเส้นขอบฟ้าที่ไม่เป็นการบ่งบอกความเป็นเมืองภายใต้กรอบของวัฒนธรรมล้านนาได้ การใช้วัสดุพบว่า มีความกลมกลืนกันเพราะส่วนใหญ่อาคารสิ่งก่อสร้างเป็นแบบสมัยใหม่ที่ใช้วัสดุก่อสร้างสมัยใหม่ วัสดุท้องถิ่นกลับเป็นส่วนน้อยที่มีการเลือกใช้ซึ่งกลายเป็นการสร้างความแตกต่างเรื่องการใช้วัสดุภายในบริเวณนั้นไปโดยปริยาย ทั้งพบความแตกต่างกันบ้างในบริเวณสำหรับอาคารสมัยใหม่ที่ใช้วัสดุประเภทมันวาว อาทิ การใช้กระจกของตึกแถวบางแห่ง และประเด็นสุดท้ายในเรื่องการใช้สีภายนอกอาคารพบว่า ส่วนใหญ่มีความกลมกลืนกันในตัวอาคาร จะพบเพียงบางแห่งในย่านพักอาศัย ตึกแถวบางแห่งที่มีความแตกต่างจากการใช้สีลักษณะฉูดฉาดหรือสีสด โดยจะพบเห็นความแตกต่างในส่วนของสีกระเบื้องหลังคามาก

กว่าในส่วนของตัวอาคารประเภทต่างๆ สำหรับเกณฑ์การควบคุมด้านกายภาพใหม่ในการพัฒนาของอาคารสิ่งก่อสร้างภายในเขตพื้นที่อนุรักษ์เมืองเก่าเชียงใหม่ได้กำหนดรูปแบบให้มีแผนผังที่เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีได้ถุนสูงหรือไม่มีก็ได้ โดยคงสัดส่วนแต่ละชั้นของอาคารให้เท่ากัน และช่องเปิดต่างของรูปด้านข้างควรมีรูปแบบที่เป็นแบบเดียวกันหรือใกล้เคียงกันด้วยสัดส่วน ระดับการเจาะ ทั้งในแนวตั้งและแนวนอน เน้นทางเข้าหลักทางด้านจั่วเป็นสำคัญโดยพยายามหลีกเลี่ยงการเพิ่มมุขมาเพื่อเป็นทางเข้าในด้านยาวของอาคาร ในการใช้สัญลักษณ์หรือส่วนประดับอาคารให้พิจารณากับรูปแบบเฉพาะของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่มีลักษณะเป็นประเภทๆ ควรเกิดการใช้อย่างครบองค์ประกอบที่มีความสมบูรณ์ในรูปแบบนั้นและหลีกเลี่ยงการเลือกใช้เพียงส่วนหนึ่งส่วนใดดังเช่นแต่ก่อนมา สำหรับเกณฑ์การควบคุมความสูงได้กำหนดออกเป็นสองระยะ คือ ที่ตั้งใกล้เคียงกับมรดกทางศิลปสถาปัตยกรรม กำหนดความสูงไม่เกินระดับความสูงของมรดกทางศิลปสถาปัตยกรรมนั้นๆ และกำหนดระยะควบคุมการก่อสร้างจากขอบเขต 100 เมตร ไม่ให้มีความสูงเกินไปกว่าระดับความสูงของมรดกทางศิลปสถาปัตยกรรมนั้นๆเช่นกัน โดยยังคงห้ามก่อสร้างสิ่งก่อสร้างใดๆ ในระยะ 6.00 เมตรจากขอบเขตโบราณสถาน และพื้นที่ในระยะไกลกว่า 100 เมตรจากขอบเขต ความสูงควรเป็นระดับชั้นที่เท่ากันและต่อเนื่องจากกลุ่มอาคารในระยะควบคุม หรืออาคารข้างเคียงกันที่มีอยู่ก่อน ในประเด็นการกำหนดรูปทรงหลังคาได้กำหนดเกณฑ์รูปทรงหลังคา เป็นแบบของงานสถาปัตยกรรมล้านนา คือหลังคาทรงจั่วเอียงลาดเอียงด้วยมุมองศา 45-60 องศา ส่วนการซ้อนชั้นหลังคาหรือการเพิ่มปีกนกให้เป็นแบบที่ใช้ได้กับพุทธสถาปัตยกรรมล้านนาประเภทต่างๆ เท่านั้น และการประดับตกแต่งหลังคาอยู่ที่ความเหมาะสมกับประเภทของอาคารสิ่งก่อสร้างดังที่กล่าวไว้ในส่วนของรูปแบบ ในประเด็นของการใช้วัสดุได้กำหนดบังคับใช้วัสดุภายนอกเป็นการใช้วัสดุของท้องถิ่นโดยเฉพาะวัสดุมูลงหลังคา ได้แก่ กระเบื้องดินขอหรือแป้นเกร็ด ทั้งนี้อาจพิจารณาวัสดุสมัยใหม่ที่สร้างเลียนแบบขึ้นมาด้วยได้เช่นกันแต่ต้องมีขนาดและสีเหมือนกับกระเบื้องดินขอ และห้ามการใช้วัสดุสมัยใหม่ที่เป็นมันวาวหรือมีสีฉัน อาทิ โลหะ สังกะสี อลูมิเนียม กระเบื้องซีแพคสีต่างๆ กระเบื้องลอนคู่หรือลอนเดี่ยวที่มีสีต่างๆ เป็นต้น ในส่วนของตัวอาคารหากผนังเป็นคอนกรีตให้พิจารณาร่วมกับการใช้สีในการแสดงออก ร่วมกัน และสุดท้ายประเด็นการใช้สีภายนอกอาคารได้กำหนดให้ใช้สีขาวเป็นสีภายนอกของอาคาร หากเป็นผนังคอนกรีต และส่วนของกรอบช่องประตูหน้าต่างหรือช่องเจาะอื่นๆอาจใช้สีตัดแต่ให้มีค่าของสีในลักษณะอ่อน หลีกเลี่ยงการใช้สีตัดในลักษณะฉูดฉาดโดยเด็ดขาด

สำหรับในส่วนสุดท้ายเป็นแนวทางการควบคุมด้านกายภาพในบริเวณพื้นที่อนุรักษ์เมืองเก่าด้วยการประยุกต์ใช้โดยกระบวนการทางผังเมือง โดยสามารถนำข้อพิจารณาการออกแบบหรือเกณฑ์ที่ได้ไปผนวกเป็นส่วนหนึ่งร่วมกับข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดิน (Zoning ordinance) อันเป็นมาตรการควบคุมทางด้านผังเมือง ซึ่งสามารถนำมาใช้ให้เกิดการปฏิบัติจริงในกระบวนการวางผังเมืองของ

ประเทศไทย ตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ.2518 ได้ ภายใต้งเมืองรวมหรือผังเมืองเฉพาะ อย่างใดอย่างหนึ่ง ด้วยการออกเป็นกฎกระทรวงข้อกำหนดควบคุมด้านกายภาพภายในเขตพื้นที่อนุรักษ์เมืองเก่าเชียงใหม่

การศึกษาแนวทางการควบคุมด้านกายภาพในพื้นที่อนุรักษ์เมืองเก่าเชียงใหม่ในครั้งนี้ได้แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างการควบคุมด้านกายภาพที่มีความสอดคล้องกับคุณลักษณะเฉพาะแห่งของพื้นที่ภายใต้กรอบของสภาพสังคมวัฒนธรรมล้านนา ด้วยการสร้างข้อกำหนดควบคุมด้านกายภาพโดยเป็นแนวทางพัฒนาด้วยการผังเมืองเพื่อใช้ควบคุมสภาพด้านกายภาพในเขตพื้นที่อนุรักษ์เมืองเก่าเชียงใหม่ ซึ่งสามารถนำไปเป็นแนวทางปรับใช้กับเมืองเก่าหรือพื้นที่อนุรักษ์แห่งอื่นๆต่อไป

6.2 ข้อเสนอแนะ

แนวทางการควบคุมสภาพด้านกายภาพที่ได้จากการศึกษานี้มีเนื้อหาในรายละเอียดเกี่ยวกับอาคารเท่านั้น ซึ่งการดำรงรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของเมืองเก่าได้อย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีการศึกษารายละเอียดในประเด็นหรือมาตรการควบคุมด้านกายภาพอื่นๆ อาทิ มวลอาคาร ลักษณะรายละเอียดทางสถาปัตยกรรม ถนน ทางเท้า ทางจักรยาน ต้นไม้ เครื่องประดับถนนต่างๆ ป้ายโฆษณา รั้ว ตลอดจนเนื้อหาด้านการพัฒนาด้านอื่นๆ อันได้แก่ สภาพภูมิทัศน์ของเมือง การใช้ที่ดินในพื้นที่อนุรักษ์ การสัญจร และพื้นที่ว่าง เพื่อการพัฒนาและอนุรักษ์พื้นที่ดังกล่าวอันจะส่งผลต่อ กิจกรรม มุมมองและการสัญจรภายในเมือง มาใช้ควบคู่ไปกับมาตรการทางด้านการผังเมือง คือ

- กิจกรรมต่างๆที่จะอนุญาต
- ขนาดต่ำสุดของแปลงที่ดิน
- ระยะน้อยสุดระหว่างอาคาร
- อัตราส่วนร้อยละสูงสุดของอาคารคลุมดิน
- พื้นที่จอดรถและการกำหนดระยะการจอด
- การออกแบบสิ่งก่อสร้างและที่ตั้ง
- ขนาด ชนิดและที่ตั้งของป้ายสัญญาณ
- อัตราส่วนพื้นที่อาคารรวมต่อพื้นที่ดิน
- ขนาดพื้นที่มากที่สุดของอาคาร

นอกจากการการรักษาพื้นที่อนุรักษ์เมืองเก่าเชียงใหม่แล้ว ยังต้องให้ความสำคัญกับพื้นที่ต่อเนื่องจากแนวคูเมืองออกไปด้วย เพราะมุมมองทั้งจากภายนอกที่มองเมืองเก่าหรือมุมมองจากเมืองเก่า

มองออกไปสู่พื้นที่ต่อเนื่องของเมืองซึ่งอยู่ท่ามกลางธรรมชาติล้วนแล้วแต่เป็นคุณภาพทางด้านสิ่งแวดล้อมของเมืองเก่าเชียงใหม่แห่งนี้ และเพื่อให้แนวทางดังกล่าวสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น จึงควรมีการดำเนิน คือ

- ส่งเสริมให้ประชาชน องค์กรปกครองท้องถิ่นมีความสนใจ สนับสนุนการวางผังเมืองรวม และผังเมืองเฉพาะ
- องค์กรที่มีหน้าที่ในการวางและจัดทำผังเมืองส่งเสริม สนับสนุนและสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับประโยชน์ของการผังเมือง ให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการควบคุมด้านกายภาพหรือเกณฑ์อื่น ๆ มากขึ้น
- ให้ความสำคัญกับศาสนสถานและอาคารเก่าต่างๆ โดยส่งเสริมให้เป็นมรดกทางศิลปสถาปัตยกรรมของท้องถิ่นหรือเมือง พร้อมทั้งหามาตรการมาสนับสนุนมาอนุรักษ์ตัวงานต่างๆ เหล่านั้นด้วย
- ให้การสนับสนุน เกิดองค์กรมาทำหน้าที่ดูแลพื้นที่อนุรักษ์เมืองเก่าเชียงใหม่

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

การศึกษาในครั้งนี้ได้มุ่งเน้นยังเฉพาะส่วนของสภาพด้านกายภาพภายนอกของอาคารสิ่งก่อสร้าง ที่ยังขาดความต่อเนื่องสัมพันธ์กับลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน การกำหนดประเภทกิจกรรมและสภาพแวดล้อมด้านกายภาพอื่นๆ ที่เหมาะสมกับคุณลักษณะของพื้นที่อนุรักษ์เมืองเก่าเชียงใหม่ ซึ่งล้วนแล้วแต่มีความเกี่ยวข้องต่อประเด็นการพัฒนาด้านกายภาพของเมืองที่ต้องมีการดำเนินงานควบคู่กันไปหลายๆ ด้าน จึงจะสามารถดำรงรักษาคุณภาพด้านกายภาพไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการศึกษาในประเด็นของการใช้ประโยชน์ที่ดิน กิจกรรม และสภาพแวดล้อมด้านกายภาพอื่นๆ จึงควรได้รับการศึกษาถึงความเหมาะสมภายใต้เงื่อนไขทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมล้านนาต่อไป ตลอดจนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ศึกษากับเมืองอื่นๆ ที่มีคุณลักษณะเช่นเดียวกัน

ศูนย์วิจัยทรัพย์สินทางปัญญา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย